

တၢ်ဂ့ၢ်မိၢ်ပုၢ်-"ယူၣ်ရၣ်လ့ၣ်အတၢ်လီၤပုၢ်, မ့ၢ်တၢ်ပနီၣ်တမံၤလၢခရံၣ်ကဟဲက့ၤခံၣ်တၢ်ဘျီတၢ်ဘျီ"

တၢ်တၢ်ထူ- တၢ်လၢခရံၣ်တဲဝဲန့ၣ်, မ့ၢ်အကဲထီၣ်လိာ်ထီၣ်ခဲလၢ်လီၤ. အယီၤ ပကဘၣ်အိၣ်မူလၢတၢ်ကူၣ်သ့အပူၤသ့သ့ဘၣ်ဘၣ် လၢတၢ်န့ၣ်န့ၣ်လီၤ.

၁. ခရံၣ်တဲဆိဟ်လၢ ယူၣ်ရၣ်လ့ၣ်ကလီၤပုၢ်အဂ့ၢ်(၁၅-၂၅)

- တၢ်လၢခရံၣ်ကတိၤဟ်လၢကမၤအသးဖဲ ၃၀-၇၀AD န့ၣ် လၢထီၣ်ပုၤထီၣ်ဝဲခဲလၢ်လီၤ.
- **အဆၢမိ ၄,၅,၁၁,၂၃-၂၅.** ပုၤကဟ့ၣ်လီၤသး လၢအကစၢ်ယုထီၣ်လီၤအသး (ယူၣ်ဒၤအပုၤစံၣ်စိတဲစိတၢ်, Josephus ကွဲးနီၣ်ကွဲးယါဝဲအိၣ်အါမး; ကွၢ်စ့ၢ်ကိး မၤတၢ် ၈:၉)
- **အဆၢမိ ၆. တၢ်ဒုးတၢ်ယု.** ပုၤကွဲးတၢ်စံၣ်စိတဲစိ Josephus ကွဲးနီၣ်ကွဲးယါ ဘၣ်ဃးတၢ်ဒုးတၢ်ယုအဂ့ၢ်အကျိၤအိၣ်အါမး.
- **အဆၢမိ ၇.** ပုၤကွဲးတၢ်စံၣ်စိတဲစိ Tacitus ကွဲးဖျါဝဲ ဟီၣ်ခိၣ်ဟူးတဘျုးတီၤလၢ Antioch, Phrygia, ဒီး Laodicea. **တၢ်သ့ၣ်ဝံၤလီၤဒိ**(မၤတၢ် ၁၁:၂၈).
- **အဆၢမိ ၉-၁၃.** တၢ်သ့ၣ်က့ၣ်သးကျါ. တၢ်ဆါလီၤအိၣ်ကွံာ်တၢ်, ဒီးတၢ်မၤသံမၤဝီတၢ်. ပုၤယူၣ်ဒၤဖိအိၣ်အန့ၢ်သ့ၣ်တဖၣ် မၤသံဝဲပုၤခရံၣ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်(မၤတၢ် ၇:၅၄-၆၀; ၉:၂၃-၂၅; ၁၂:၁-၅) ဒီး Nero နံၤရီၤ မၤသံပုၤခရံၣ်ဖိအါမး(၆၄-၆၇ AD).
- **အဆၢမိ ၁၄.** တၢ်သးခုကစီၣ်..... ဘၣ်တၢ်စံၣ်တဲတဲလီၤအီၤလၢ ဟီၣ်ခိၣ်ဒိဘျီညါ(မၤတၢ် ၂:၅; ရီၤမ့ၢ် ၁:၈; ကလီၤစဲ ၁:၆,၂၃); လၢအမ့ၢ်, ပုၤရီၤမ့ၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်ဝဲဆိးဝဲလီၤ.
- **အဆၢမိ ၁၅-၂၀**(လူၤကၢၣ် ၂၁:၂၀-၂၁) ဒ်သိးပမူကသ့အဂီၢ်ပကဘၣ်မၤဒ်လဲၣ်န့ၣ် ခရံၣ်တဲဘၣ်ပုၤဖဲအံၤလီၤ.
- **အဆၢမိ ၁၅. ဒါနဲးယုလး**(လၢအသီသီခါဖဲ ၅၀၀ BC အနံၣ်တဖၣ်) တဲဘၣ်ဃးတၢ်သ့ၣ်အုးသးအုးလီၤတၢ်သးဘၣ်အါဒီးတၢ်မၤသယုၢ်ဟ်လီၤတဲာ်တၢ်တဖၣ်ဘၣ်တၢ် ကွဲးအီၤ ၃ ဘျီလီၤ. ဒါနဲးယုလး ၉:၂၇; ၁၁:၃၁; ၁၂:၁၁). အဆိကတၢ်န့ၣ် **လၢထီၣ်ပုၤထီၣ်ဖဲ** Antiochus (Theo Epiphanes), Syrian စိပုၤ လၢအပၤဝဲအံၣ်စရံၣ်လးလၢ ဟ့ၣ်လ့ၣ်အတၢ်ပတၢ်ပြးအဖီလၢ(၁၇၅-၁၆၅ B. C.) ကွဲးကွဲးစးမၤဟးဂီၤပုၤယူၣ်ဒၤဖိလီၤ. ခံခါတခါ **လၢထီၣ်ပုၤထီၣ်** ဖဲ ၇၀ A. D. ဖဲရီၤမ့ၢ်အဘီအမ့ၢ်သ့ၣ်တဖၣ်မၤသံဝဲပုၤယူၣ်ဒၤဖိ လၢအကကွဲးတဖၣ်အကကွဲး ဒီးမၤဟးဂီၤဝဲ တၢ်လုၢ်ဟံၣ်ဒီးမၤဟးဂီၤအတၢ်ဘါတၢ်ဂီၤတၢ်ဖိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လီၤ. ဒီးသါခါတခါန့ၣ် **တဟဲကဲထီၣ်အသးဒ်ဘၣ်** ဒီးကကဲထီၣ်အသးတချုးလၢခရံၣ်ဟဲက့ၤကဒါက့ၤခံၣ်တၢ်ဘျီတၢ်ဘျီလီၤ(၂ သ့ၣ်စၤလနံ ၂:၁-၁၂).
- **အဆၢမိ ၁၆-၂၀.** ဃုာ်ကွံာ်တက့ၢ်! ပုၤကွဲးတၢ်စံၣ်စိတဲစိ Eusebius ကွဲးဖျါဝဲလၢ ပုၤယူၣ်ဒၤဖိသ့ၣ်တဖၣ်ဃုာ်ကွံာ်အါမးဒီး အဝဲသ့ၣ်ပုၤဖျဲးဝဲလီၤ, လၢတၢ်န့ၣ်အယီၤ အဝဲသ့ၣ်ဒိကန့ၣ်ယွၤကလုာ်လီၤ. (အဆၢမိ ၂၅,၃၅).
- **အဆၢမိ ၂၁-၂၂.** ပုၤလၢယွၤယုထၢအီၤသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ် ယွၤကဟ့ၣ်ကယာ်အီၤလီၤ(ရီၤမ့ၢ် ၈:၃၁-၃၉).

၂. ခရံၣ်တဲဆိဟ် အတၢ်ဟဲက့ၤခံၣ်တၢ်ဘျီအဂ့ၢ်(၂၆-၂၈)

- အပျီၢ်အဘီၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ် ဖဲခရံၣ်ဟဲက့ၤကဒါက့ၤ ခံၣ်တၢ်ဘျီန့ၣ် တၢ်လံာ်အိၣ်လီၤအိၣ်တန့ၢ်ဘၣ်(၂၆) မ့ၢ်လၢအဟဲက့ၤခံၣ်တၢ်ဘျီန့ၣ် မ့ၢ်တၢ်အိၣ်ဖျါဝဲ(၂၇-၂၈), ဒီးအိၣ်ဒီးအလၢကပီၤ လၢမူခိၣ်လီၤ(၂၉-၃၁). ပုၤကထံာ်ကမၢ်ဝဲ တအိၣ်နီၤဂၤဘၣ်.

၃. ပကဘၣ်အိၣ်မူလၢခရံၣ်ကဟဲက့ၤ ခံၣ်တၢ်ဘျီ(၂၅,၃၅)

- အဆၢမိ ၃၅ မ့ၢ်ဝဲ Olivet Discourse (တၢ်စံးတဲာ်တဲလီၤလၢ သ့ၣ်စၤယံၤကစၢ်လီၤ). အိၣ်ဒီးတၢ်န့ၣ်!
- **ပကြး-** သ့ၣ်ညါခရံၣ်မ့ၢ်မတၤတဂၤလဲၣ်(၅, မးသဲ ၁၆:၁၅-၁၆; ရီၤမ့ၢ် ၁၀:၉); တူၢ်တၢ်မၤသံမၤဝီ ဒီး တူၢ်တၢ်နးတၢ်ဖျိာ်(၁၃, ယၤကိာ် ၁:၂-၄); ဘါထုကဖၣ်(၂၀, ဖဲးလံးပံ ၄:၆-၇); အိၣ်ကတီၤသး(မးသဲ ၂၄:၄၄; ၂၅:၁၀); မ့ၢ်ကုၢ်ဖိလၢအတီအလီၤ, အန့ၢ်တၢ်(မးသဲ ၂၄:၄၅-၄၆); မ့ၢ်ပုၤမၤတၢ်ဖိလၢအဂ့ၢ်တဂၤ(မးသဲ ၂၅:၁၄-၁၇); ဒီးသးအိၣ်ပုၤလၢအနီၢ်ဆဲးကတၢ်လၢပကျါ(မးသဲ ၂၅:၃၄-၄၀).

